

רשימות חוברת א

בס"ד.

הקדמה

חיל ורעדה אחזתנו בגשתנו אל הקודש להשתדל במילוי האחריות האיומה שהטיל עלינו כ"ק עטרת ראשנו נשיא ישראל אדמו"ר הכ"מ בסידור חפציו הק' חפצי שמים, שנמסרו לאגודת חסידי חב"ד העולמי* ובטוחים אנו ונשענים בכח שזיכנו בו שנזכה לכוין לרצונו וחפצו הק' שזהו מגמתנו ומגמת כאו"א מאנ"ש שי', ועתירתנו שנצליח בזה.

בתוך מסגרת תפקידנו הנ"ל זיכנו השי"ת והגיענו לאור כי טוב, חוברות שלמות כתובים בידו הק' בתקופות, זמנים ונושאים שונים אשר עדיין לא שזפתם העין, מי הוא זה שיערב לבו לגשת ולתאר ערך ההתגלות, כי אם לבשר לאחינו בשרנו אנ"ש שי' וכאחב"י אשר הנשיא הוא לבם, כי מצאנו את האוצר הזה וכי נשתדל בעה"י בהקדם הכי אפשרי לסדרו ולהוציאו לאור כי טוב.

מגלגלין זכות ליומין זכאין, הימים בהם נפגשים חיילי לגיונו של המלך, שלוחיו בכל מרחבי תבל, שיחיו הם ובני ביתם, וידועה לכל החיבה יתירה שנודעת להם, ובמיוחד נוסף ליום אסיפתם (כינוסם), מאת מצביאם הראשי, כ"ק אדמו"ר הכ"מ, הנה בהגלות נגלית האוצר דוקא בימים אלו, כאשר מודגש ונרגש האשרנו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו, ממהרים אנו להגיש התחלה לטעום בה"ומה יפה ירושתנו", ע"י הו"ל, עכ"פ איזה עמודים לעת הכינוס, בתפלה שזה יתרום ויעזור יותר למילוי שליחותנו לקבץ הניצוצות ולקשרם להמקור ע"י הפצת מעיינותיו הק' חוצה.

תקותנו שבהקדם הכי אפשרי נצליח להמשיך בהוצאה לאור כתבי קודש, אלו ואלו שעדיין לא זכינו להגיע להם, ועי"ז לקרב קיום היעוד ומלאה הארץ דעה את ה' בביאת משיח צדקנו, והקיצו ורננו שוכני עפר ומלכנו נשיאנו בראשם בעגלא דידן ממש.

ועד אגודת חסידי חב"ד העולמי

ראש חודש כסלו, ה'תשנ"ה

ברוקלין, נ.י.

(* כמפורט בצוואתו הק' מיום א', כ"ו שבט תשמ"ח חתומה בידו הק' בפני עדים.

בס"ד.

פתח דבר

יודעים היו מכבר שישנם רשימות של כ"ק אדמו"ר הכ"מ שרשם לעצמו במשך השנים¹, אך כמוכן לא שזפתם עין, כי היו בבחי' "כמוס עמדי חתום באוצרותי"². ות"ל הגיעו לידנו כמה מרשימות אלה.

ובזה הננו מוציאים לאור קונטרס ראשון, הכולל שלש רשימות בענינים שהזמן גרמא: (א) רשימה קצרה מהחתונה י"ד כסלו פ"ט ורשא, (ב) י"ט כסלו, (ג) חנוכה, ש"ת.

הרשימות — באות בצורתן המקורית בכתי"ק, כולל גם רווחים שהשאיר כ"ק אדמו"ר פה ושם, לצורך השלמת לשון חז"ל, בחצאי-עיגול להוספת מראה-מקום, סימני שאלה, וכיו"ב.

בשוה"ג — בהתאם להוראת כ"ק אדמו"ר הכ"מ בהוצאת ספרים — הוספנו ציוני מראי-מקומות, הן בהצאי-עיגול שברשימות, והם בשאר הענינים, וכדי להקל על הלומדים והמעיינים בהבנת רשימות אלו שנרשמו בקיצור נמרץ כו' — השתדלנו גם לפענח את הדברים, כפי הבנתנו, ובמילא, על אחריותנו הבלעדית, ושגיאות מי יבין כו'.

*

בהתחלת הקונטרס — פאקסימיליא מכת"ק כ"ק אדמו"ר הכ"מ מהרשימה די"ט כסלו הנ"ל.

*

ויה"ר שחפץ ה' בידינו יצליח וה' יגמור בעדינו בכי טוב להוציא לאור יתר הרשימות, ותיכף ומיד ממש יקויים היעוד³ "והקיצו ורננו שוכני עפר", וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא"⁴.

מערכת „אוצר החסידים"

ג' כסלו, ה'תשנ"ה

ברוקלין, נ.י.

1) ולדוגמא: בא' ממכתביו (נדפס בלקו"ש חי"א ע' 240) כתב כ"ק אדמו"ר הכ"מ: "הרשום אצלי בזה מחזן רב". ובמכתב נוסף (אגרות-קודש ח"ב ע' רנב): "מרשימותי תשרי תרצ"א ריגא ותשרי תש"ח ברוקלין". בספר המנהגים (ע' 33): "וברשימותי משנת תרצ"ז. בלקוטי לוי"צ אגרות-קודש ס"ע שה: "לעיין בהציונים אצלי במחברת ע"ד מח". ב"היום יום" שיצא לאחרונה ובו נדפסו (בשוה"ג) הציונים שרשם כ"ק אדמו"ר הכ"מ מצויין בכוכ"מ מקומות רשימותי". ומהם המפורטים יותר: "ילקוט דרשימותי", "ילקוט תרפ"ו רשימותי", "רשימותי אייר וצא", "רשימותי אלול צד".

2) לשון הכתוב — האזינו לב, לד.

3) ישעי' כו, יט.

4) שם נא, ד. ויק"ר פי"ג, ג.

רשימה קצרה מהחתונה י"ד כסלו פ"ט ורשא.
קצור מרשימת רש"ז שי' (?) שאצל רמ"פ שי' כץ.

בשעה ז' בקר יום ב' י"ג כסלו בא כ"ק אד"ש עם כב"ב שי' — לבד הרבנית והכלה שי' שהיו מקודם בורשא — וגם החתן שי' לורשא. בין האורחים היו ג"כ חותן כ"ק אד"ש הרה"ח הר"א שי' ומחו' הרמ"מ שי' גו"א.

בשעה הח' בערב סעודת "חתן מאהל" בשביל תלמידי תו"ת ביחוד במעון הישיבה. נוכחים: כק"ש, חותנו, החתן, דוד כק"ש הרמה"כ שי' הארענשטיין וכו'. בתוך הסעודה מאמר וכל בניך גו' — [נדפס קונ' ב'. ועיין בשיחת יט"כ פ"ט מה שנתחדש על הנאמר בש"פ ויצא] — אחר המאמר נגונים עד אח"צ לילה. אחר ברהמ"ז אמר כק"ש שברצונו גיין א טאנץ עם תלמידי הקבוץ עשו עיגול גדול וכק"ש רקד עם המקורבים והתמימים יחיו. אח"כ הכריז יו"ר ועד הישיבה רש"פ זאלמאנאו בשם כל התמימים משגיחים מנהלים של הישיבה מז"ט מז"ט לכק"ש לכל המחותרים וכו'.

למחרתו י"ד כסלו שעה ה' ערב התחלת קבלת פנים במעון הישיבה. בראש השלחן — ע"פ ציווי כק"ש ולמרות בקשת החתן — החתן, מימינו כק"ש ובשטריימעל, משמאלו הרה"ח הר"א ש"ס. אחרי שעה קלה פתח כק"ש: ידוע ומפורסם אז בעת כו' ואמר המאמר לכה דודי [כ"ז בקונ' ב']. אחרי הדא"ח הלך כק"ש עם החתן לחדר מיוחד שהו שם שעה קלה. משם ל"באדעקענס" ומשם להחופה בחצר הישיבה תחת כיפת השמים. בעת ההליכה להחופה ציוה כק"ש לנגן ניגון אדה"ז דד' בבות וגם כק"ש בעצמו שר. סידור קידושין וכל הז' ברכות — כק"ש. אחרי החופה — כק"ש חו"כ וכל המחותרים סרו למעון הישיבה לנוח מעט. וכל הקרואים לאולם גדול — במק"א — ששם הוכנה הסעודה, כרצון כק"ש שרק חלק הרוחני יהי' במעון הישיבה.

כעבור שעה ויותר באו גם כק"ש חו"כ וכו' לשם. משקה ומזונות. כק"ש הלך סביב השולחנות ויחלק משקה לכאו"א בברכה. בגשתו למקום עמידת תלמידי הישיבה ציוה להמשגיח ר"א שימחאוויץ לחלק משקה לכ"א מהתלמידים ויאמר: תמימים אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עלי', קיום התורה בא ע"י היגיעה דוקא. לימוד התורה

בכלל הוא ע"י היגיעה דמי שמתיגע בא על עומק הדבר, דגם מי שיש לו שכל טוב שכל דק ובהשקפה ראשונה לוקח הענין בטוב, מ"מ מי שאין שכלו טוב כ"כ אבל מתיגע על השכל בא על העומק יותר, לפי שהתורה היא חכ' פי' אלקות, דגם שכל הנגלה שבתורה הוא אלקות. ובשביל זה הוא מה שבאים בגלות. הגלות הוא בישראל בכלל ולומדי תורה בפרט ואתם תמימים בפרט (יש בזה אריכות דברים נאר ניט דא איז דער ארט פון דעם און ניט יעצט איז דער זמן דערפון, ועיקר קיום התורה הוא במי שממית עצמו עלי', תדעו תמימים שעליכם לבטל עצמכם מכל וכל און אויף דעם גייט איהר, תלמדו תורה ביגיעה, גם בנגלה, וכן תלמדו חסידות ולא שתשאר רק ההשכלה לבדה רק תבוא לידי פועל, הפי' במדות טובות ואז הנני מברך אתכם, איהר זאלט גיהאלפען וערען בכל הענינים הנצרכים לכם ותאריכו ימים ושנים כו'. אחרי הפסקה דא"ח אשר ברא ששון [קוני' ב'] ונמשך עד חצות לילה. נט"י לסעודה. באמצע הסעודה צוה כק"ש לא' התמימים לחלק משמו תשורה לכאו"א מהנאספים פוטו ממכ' גכתי"ק אדה"ז בצירוף מכ' מכק"ש. ניגונים בכלי זמר. גמר הסעודה אחר שעה ו' בקר.

ביום ד' שעה ו' ערב סעודת ז' ברכות באולם זה. בסעודה זו נוכחים הרבה מאדמו"רי פולין ושלחן מיוחד עבורם ובראש השלחן כק"ש הרה"ח ר"א ש"ס והחתן. באמצע הסעודה צוה כק"ש לנגן הניגון דד' בבות במתינות וגם כק"ש והרביים שוררו. אחר ברהמ"ז ריקוד כק"ש עם הרביים והרבנים. אחרי שעה קלה המאמר כל הנהנה [קוני' ב']. למחר שעה העשירית בקר נסע כק"ש עם כב"ב שי' לביתו ריגא.

י"ט כסלו.

שניאור' — ב' אור, נגלה ונסתר [לעיין בהקדמה לדרמ"צ²],
בגימט' ואהבת (תניא ס"פ מ"ג).

בשו"ת הרש"ל הל' גטיין (³) שזקן א' הי' שמו מאיר, להשני
אורי, וקראו את הנכד ע"ש שניהם. כמדומה שבשה"ג לחיד"א (⁴)
הקשה ע"ז⁵.

מאיר — עיקרו להאיר באחרים, מאיר עיני חכמים (עירובין יג:),
אורי — אור שלי.

נגלה דתורה נק' עדיין תורת ד', כי יכול להיות כל האומר א"ל
אלא תורה אפי' תורה אין לו (⁶), כי נשאר הוא לבד והתורה לבד,
משא"כ נסתר דתורה, גם הנגלה דתורה משויא שיהי' ובתורתו יהגה,
שנעשה לאחדים עם התורה, כי צ"ל תורה וגמ"ח⁸, שגם תפלה בכלל

(1) שמו (הראשון) של רבינו הזקן, בעל הגאולה ד"ט כסלו.
(2) בהקדמת המו"ל לדרמ"צ נעתק מאגה"ק של הצ"צ שכתב בעת הוציאו לאור הספר תורה
אור, וז"ל: "ושם המחבר נאה לו שניאור' כמו ואהבת בגימטריא ב"פ אור". ושם משמע
דמפרש על התפלה והתורה. ובבית רבי ח"א פכ"ה הערה יו"ד מובא מהרה"צ רמ"נ
מטשערנאביל: "רומז לשני בחי' אור, אור ישר ואור חוזר, תושב"כ ותושבע"פ, גליא וסתים".
(3) ראה יש"ש — להרש"ל — גיטין פ"ד סכ"ו.

(4) מע' גדולים סוף אות ש'. ושם, לאחר שמביא דברי הרש"ל, פליג עליו, וז"ל: "ומ"מ
נראה דשם שניאור קדמון, דרבינו יונה כתב משם רבו מ' שניאור .. וכן רבנים אחרים קראו
בשמות שניאור, ועל כן קראו לילד הנזכר שניאור דיש שם זה בעולם, ורמזו בו שני המאורות,
מאיר אורי", כלומר, שם זה לא נתחדש במאורע הנ"ל ע"ד הנכד שנקרא ע"ש ב' זקניו, אלא
שקראו לילד זה בשם שניאור, שם שישנו מקדמת דנא, שרמזו בו ב' השמות הנ"ל.

(5) בלקוטי לוי"צ אג"ק (ע' ריח ואילך) — בביאור "שמו הקדוש .. עניניו ובחינותיו,
תפישתו בבית הסהר, וגאולתו ביום הזה דוקא" (באופן אחר) — מביא דברי הרש"ל, וגם שם
מציין רבינו (נדפס בציונים שם ס"ע רכד) "לפי' המהרש"ל בשניאור: כמדומה, שהעיר ע"ז
בשה"ג לחיד"א".

(6) יבמות קט, ב.

(7) ראה ע"ז יט, א: "בתחילה נקראת על שמו של הקב"ה ולבסוף נקראת על שמו, שנאמר
(תהלים א, ב) בתורת ה' חפצו (ואח"כ) ובתורתו יהגה וילילה".

ומפרש רבינו, ש"תורת ה'" קאי על לימוד נגלה דתורה לבד, שאז "אפילו תורה אין לו",
שאינה נעשית שלו, אלא נשארת "תורת ה'", ועי' נסתר דתורה נעשית גם נגלה דתורה
"תורתו", שנעשה לאחדים עם התורה.

וזהו השייכות לב' השמות "מאיר" ו"אורי" (שהם ב' האורות שעל שמם נקרא שניאור)

— עיין פרש"י שבת⁹ — כי ע"י תפלה, העלאה ואח"כ פני המשכת עצמותו, ממשיך שתהי' התורה שלו, אחרי שעסק בה לשמה לשם התורה¹⁰, וביומא (¹¹) זכה נעשית לו סם חיים פירש"י¹². ודהמע"ה הי' מחבר תורה שלמע' בהק"י¹³.

ומאיר לבדו¹⁴ ג"כ אא"פ, כי לא ירדו לסוף דעתו (עירובין שם), כי גבהו דרכיו מדרכי עוה"ז, עד שגם אשתו — גוף והחומר שהוא המקבל מהנשמה — ברורי¹⁵ שמה¹⁶, ובתורתו כתוב כתנות אור באל"ף¹⁷. ולכן צ"ל ב' השמות, אבל נעשים הם שם א', כי תורה א' היא לנו.

נגלה ונסתר, שו"ע ודא"ח. — עיין עשרה הדברים בשיחת יט"כ¹⁸. — וכ"ז צריך להמשיך לזמן, אותיות זלמן¹⁹. וכמעשה דרלי"צ מב"ד²⁰ שבירך עליו שהחינו וגו' לזמה"ז, אותיות זלמן [לברר אמיתתה]²¹.

ביחס לתורה ("תורה אור") — ש"אורי" הוא אור שלי (של הקב"ה), "תורת ה'" (נגלה דתורה), ו"מאיר", להאיר באחרים, שאור התורה יאיר בהאדם שיתאחד עם התורה עד שתהי' "תורתו" (ע"י נסתר דתורה).

(8) כ"ה בכ"מ בדא"ח (ראה לדוגמא לקו"ת ויקרא ה, רע"א. פ' ראה כג, ג. ובכ"מ). — ולהעיר מיבמות קה, א. תניא אגה"ק ס"ה.

וראה תו"א מקץ מב, ג: "כי בלא גמ"ח .. זו צדקה אין אור התורה מאיר לו, וזהו אפי' תורה אין לו, פי' שאין התורה שייכה ומתייחסת אליו".

(9) קכו, רע"ב: "ועיין תפלה היינו בכלל גמילות חסדים, דכתיב (משלי יא, יז) גומל נפש איש חסד, ונפש היינו תפלה דכתיב גבי חנה (שמואל"א א, טו) ואשפוך את נפשי לפני ה'" (כ"ה בר"ש פאה פ"א מ"א בסופה).

(10) לקו"ת ויקרא שם.

(11) עב, ב.

(12) "זכה, ללמוד לשמה ולקיימה".

(13) זח"ג רכב, ב. ספר הבהיר סנ"ח (קצו). וראה לקו"ת שמיני (יח, ב. יט, ד). שלח (מו, רע"ג. נא, סע"א). ועוד.

(14) ללא "אורי", היינו, נסתר דתורה ללא נגלה דתורה.

(15) ראה לקוטי לוי"צ על מחז"ל (פסחים) ע' קלב: "ברורי" .. מורה שהיא עצמה מבוררת בתכלית ואין אצלה שום טעות ופסולת כו", עיי"ש בארוכה.

(16) ברכות יו"ד, רע"א. ועוד.

(17) ב"ר פ"כ, יב. ועוד. וראה ע"ד החסידות — או"ת להה"מ ס"פ בראשית. מאמרי אדה"ז פרשיות ח"א ע' נ ואילך. דרמ"צ ח, א. ועוד.

(18) הכוונה לעשרה הזכותים של רבינו הזקן (שמנו חסידים הישנים), כמבואר בשיחת י"ט כסלו תרצ"א (נדפסה בלקו"ד ח"ד תשיח, רע"ב).

(19) ראה מכתב אדה"ז מ"ט כסלו תק"ס (נדפס בהתמים ח"ח ע' כד): "שהחינו וקימנו והגיענו לז'מין הזה", וחותרם שם: "שניאור ז'ל'מין כו'" (וראה לקו"ש ח"ו ע' 41).

(20) = דר' לוי יצחק מבארדיטשוב.

(21) במכתב אדה"ז הנ"ל: "זה היום בשנה דאשתקד עשה ה' נגילה ונשמחה בו לפי עניות

י"ט בגימט' חוה, מלוי דשם מ"ה²², שכל מלוי הוא גלוי לזולתו, וכמו ע"פ פשוט²³, ולאידך גיסא הוא דוקא בהעלם²⁴, כי דוקא החכם ביותר יכול להמשיך למטה²⁵, ג"א²⁶ משלים דוקא שלמה²⁷ — ב' הענינים במלוי, עיין דרמ"צ²⁸. — ובגימט' גו"י²⁹, עיין תו"א בתחלתו³⁰, וכמו צדקה תרומם גו"י³¹. והוא³² מספר המשלים לעשרים — כתר³³,

דעתי צריכין אתם לברך .. שהחיינו וקימנו והגיענו לז'מ'ן הזה". אבל, רבינו כותב ע"ד "מעשה .. שבירך עליו כו", היינו, שבירך שהחיינו על אדה"ז בעצמו, ועל זה כותב רבינו שיש לברר אמיתת המעשה.

(22) תו"א בראשית ו, ד. לקו"ת ויקרא ג, ד. ובכ"מ.

ופירושו: שם מ"ה הוא הגימטריא דשם הוי' במילוי אלפין, יו"ד ה"א וא"ו ה"א (שמספרו מ"ה), והמילוי דשם מ"ה, המילוי לבדו, היינו, (י"ו"ד (ה"א) א(ו)א"ו (ה"א), מספרו י"ט.

(23) ולדוגמא: בכתיבת האות — כותבים רק צורת א', וכן במחשבה יש צורת א' (ללא המילוי, ל"ף), והמילוי אינו אלא בביטוי האות בדיבור, בשביל הזולת, שאז מבטאים אל"ף.

(24) כי, כשאומרים הברת אות א', שומעים (בגילוי) רק הא', משא"כ ה'ל' והפ' הכלולים בהא' הם כמוסים ונעלמים.

(25) כוונת רבינו לתווך ב' הענינים (ביאורים) במילוי — גילוי לזולתו (חיצוניות שלמטה מהאות), ובהעלם דוקא (פנימיות שלמעלה מהאות) — שהירידה למטה (גילוי לזולתו) נעשית דוקא ע"י הפנימיות, כשם שדוקא החכם ביותר יכול להמשיך למטה.

וענין זה שייך גם להאמור לפני"ז בפירוש "שניאור", שהענין ד"מאיר", להאיר באחרים, שהאדם נעשה לאחדים עם התורה, קאי על נסתר דתורה — שדוקא מצד גודל מעלת נסתר דתורה נעשית הפעולה בהאדם למטה שתהי' התורה שלו.

(26) = ג' אלפים.

(27) כמ"ש בשלמה (מלכים-א ה, יב) "וידבר שלשת אלפים משל", ש"שלמה המלך ברוב בינתו הי' יכול למצוא שלשת אלפים משל, דהיינו ג' אלפים מדרגות שלמטה ממנו, גם שם הי' יכול למצוא ולהראות אותו דבר חכמה כו" (תו"א לך לך יא, ג. ובכ"מ).

(28) עא, ב ואילך. קט, ב ואילך. — וראה ספר הערכים חב"ד בהמבוא לערך אותיות (ע' ט ואילך). וש"נ.

(29) כלומר, י"ט (בגימטריא חוה, וגם) בגימטריא גו"י.

(30) ושם: "בחינת גוי שהם אותיות גו"י .. (הם) המדות כו", שבהיותן "נפרדות מהשכל הם נחשבות לדבר בפני עצמו". ו"צדקה" — כללות המצוות מעשיות, בחי' ארץ — "תרומם גוי", "תרומם ממטה למעלה", "העלאת המדות .. לבחינת יו"ד .. עילוי המדות ביתר שאת שנעשו בחי' מוחין".

ויש לומר שכוונת רבינו בהוספת הגימטריא גו"י לרמז עוד עילוי בהמטה — שנוסף לכך שהירידה למטה מורה על מעלת הדבר שביכלתו לירד למטה (כמשל החכם שע"י ההמשכה למטה מתבטא גודל חכמתו), אלא עוד זאת, שע"י הירידה למטה ניתוסף עילוי גדול יותר, "כמו צדקה תרומם גוי" (וראה לקמן הערה 76).

(31) משלי יד, לד.

(32) מספר י"ט.

(33) כי "כ" ר"ת כתר וכן עשרים הוא גימט' כתר" (לקו"ת שה"ש לה, ג). — ושייכותו ל"ט" (אף שאינו בערך אלי) מובנת גם ע"פ המבואר לפני"ז בהגימטריאות ד"חוה" ו"גוי" בהקישור דעליון ותחתון.

וע"ד בספירה שסופרין מ"ט, ותספרו נ' יום³⁴. והגאולה היתה לפנות ערב כ' כסלו³⁵. ואפ"ל עד"ז במלקות שצ"ל תבוא אם — בינה, מ"ם — ותקנח וכו'³⁶, הארבעים באה ממילא³⁷.

יום ג'³⁸ הוכפל כי טוב³⁹, נגלה ונסתר, אין טוב אלא תורה⁴⁰. ועיין משנה קדושין (41) שאדם אוכל פירותיהן בעוה"ז מפני שטוב למקום טוב לבריות וכו', ובדא"ח — למהרשנ"ע⁴²? — ע"ז.

כסלו — ג' מתשרי, כמו סיון מניסן⁴³, אורין תליתא⁴⁴, מעלת תיקון

(34 כלומר, אף שסופרין מ"ט יום ("שבע שבתות", "שבעה שבועות"), מ"מ, נאמר גם "תספרו חמישים יום" (אמור כג, טז), כי, ע"י ספירת המ"ט יום (מ"ט שערי בינה), באים בדרך ממילא להעילוי (ד)יום החמישים (שער הנו"ן) — ראה לקו"ת במדבר יו"ד, א ואילך. שה"ש שם. ובכ"מ.

(35 שבזה מודגשת שייכותה של הגאולה (שהיתה בי"ט) לכ' גם בפשטות.
(36 לשון חז"ל (במדב"ר פי"ט, ח) בנוגע לכפרה על חטא העגל (שורש החטאים), ועד"ז במלקות, שענינם (ככל עונשי התורה) כפרה וקינוח החטא.

(37 כלומר: במלקות כתיב (תצא כה, ג) "ארבעים יכנו", ומ"מ, "מלקין .. ארבעים חסר אחת, שנאמר במספר ארבעים, מנין שהוא סמוך לארבעים", "מנין הסוכם הארבעים חשבון המשלים סכום של ארבעים שגורם לקרות אחריו ארבעים והיינו שלשים ותשע" (מכות כב, א ובפרש"י).

ומבאר רבינו שהתוכן דמלקות הוא ע"ד "תבוא אם ותקנח צואת בנה", "אם" קאי על בינה, ומספרה ארבעים ("בן ארבעים לבינה"), אלא, שלאחרי ל"ט מלקות באים בדרך ממילא להארבעים.

(38 בו חל י"ט כסלו (בפעם הראשונה — בשנת הגאולה). וראה מכתב אדה"ז (אג"ק שלו ח"א ע' צח): "יום אשר עשה ה' לנו יום יט כסלו, יום ג'" (וממשך: "שהוכפל בו כי טוב", כדלקמן בפנים).

(39 ב"ר פ"ד, ו.

(40 אבות פ"ו מ"ג.

(41 לט, ב. ושם (ובפרש"י): "מטיבין לו (בהאי עלמא) .. ונוחל את הארץ (חיי העולם הבא)". ובגמרא (מ, א): "אלו דברים שאדם .. אוכל פירותיהן בעולם הזה וכו'", "רב אידי אסברא לי .. טוב לשמים ולבריות זהו צדיק טוב", "הנך כולוהו הבריות נהנין ממנו ונמצא טוב לשמים וטוב לבריות .. והלכך .. אוכל פירותיהן בעולם הזה" (פרש"י). — ושמים ובריות, עוה"ב ועוה"ז, הם בדוגמת נסתר ונגלה.

(42 = לאדמו"ר מהר"ש נ"ע. — כנראה הכוונה לד"ה אם כסף תלוה תרל"ח (צויין ב"רשימת מאמרי דא"ח" של אדמו"ר מהר"ש — בעריכת רבינו), שתוכנו (בלשון רבינו שם) "טוב לשמים ולבריות אוכל פירות והקין קיימת" (המאמר לא נדפס לע"ע, והוא בביכל "גוכתי"ק 1089").

(43 ראה גם לקוטי לוי"צ אג"ק ע' רה. ריז. לקו"ש ח"א ע' 75.

(44 שבת פח, א.

לגבי תהו⁴⁵. ניסן — צדיקים, תשרי — בע"ת⁴⁶. ולכן דוקא כסלו (ומ"ח) לפעמים מלאים⁴⁷ [המפ' בקדה"ח ח' ו'⁴⁸ פי' שחפצו לתקן השנה בתחילתה⁴⁹, ולא רצו בתשרי מפני שיש בו צומות ומועדים⁵⁰. וק"ק שהרי התוס' והגרעון יהי' בסופו של תשרי ומאי איכפת לך. ואולי כונתו שירח חשוב הוא כיון שיש בו וכו' ולכן לעולם מלא. וצל"ע בלשונו⁵¹. ואואפ"ל⁵² שלא רצו להתחיל השנה בחדש חסר. עיין ערכין (⁵³ ברש"י דמתחיל ג"כ בסיון], משא"כ סיון לעולם מלא, צדיק.

בפ"ב⁵⁴ שפי' עיר של פטר⁵⁵, טר"ף⁵⁶ לביתה⁵⁷. [בתוד"ה ר"י גטין ח. ר' פטר⁵⁸]. והיא עיר הבירה, תוקפא דילי', מנגד ירוש⁵⁹ דקדושה. בן⁶⁰

(45 כלומר: המעלה דעולם התיקון היא בהתכללות ב' קוין מנוגדים (חו"ג), שזוהי המעלה דמספר שלש (כסלו שהוא שלישי מתשרי, כמו סיון מניסן), דלא כבתהו שיש בו ב' קוין ללא התכללות, ולכן היתה בו השבירה כו' (ראה תו"א ר"פ וישלח. ובכ"מ).

(46 ראה אוה"ת בא ע' רנו ואילך.

(47 אבל לפעמים חסרים, ולכן שייך לבע"ת (ולא כסיון שלעולם מלא, צדיק, כדלקמן בפנים).

(48 המפרש (ה"פירוש") לרמב"ם הלכות קידוש החודש פ"ח ה"ו. — בקטע זה [בחצאי ריבוע] דן רבינו בטעם הדבר (שדוקא מרחשון וכסלו לפעמים מלאים ולפעמים חסרים) ע"פ נגלה, כדרך אגב, אבל, בדברי רש"י בערכין שמביא בסיום הענין (לקמן הערה 53) נרמזת שייכות בין כסלו לסיון.

(49 "מוטב לתקן השנה מתחילתה כדי לידע סידורה" (פירוש שם).

(50 "ולא יתכן להוסיף בתשרי או לגרוע ממנו, לפי שיש בו צומות ומועדים, וא"א לשנות בתוספת או בגרעון" (פירוש שם).

(51 כלומר: צריך לעיין בלשון ה"פירוש" (שנעתק בהערה הקודמת) — האם אפשר להעמיס ולפרש שכונתו במ"ש ש"לא יתכן להוסיף בתשרי או לגרוע ממנו .. וא"א לשנות בתוספת או בגרעון", היא, שהשינוי גורע בחשיבותו של החודש שיש בו צומות ומועדים.

(52 זהו תירוצו של רבינו.

(53 ט, ב. ושם בפרש"י ד"ה שניהם חסירין: "שנים מן המליאין כגון כסלו וסיון אם תעשה חסירין כו'". — כלומר, רש"י מדייק להתחיל בסיון ולא בניסן, כי, ניסן, להיותו "ראש חדשים ראשון גוי' לחדשי השנה", אין קס"ד לעשותו חסר, שלא להתחיל החדשים בחודש חסר, כמו בתשרי שלא רצו להתחיל השנה בחודש חסר.

(54 = בפטרבורג. — המקום שבו הי' המאסר והגאולה.

(55 "פטר" הוא שמו של הצאר שבנה את עיר הבירה ונקראת על שמו.

(56 "פטר" אותיות "טר"ף". — ולהעיר ש"טרף" מורה על בירור והעלאת ניצוצי קדושה שנפלו בלעו", שמספרם — רפ"ח עם הכולל — עולה טר"ף (מק"מ לזח"ג ס, א. וראה הוספות לתו"א תצוה קי, א. לקו"ת אמור לו, ב. ובכ"מ).

(57 משלי לא, טו.

(58 בתוס' ד"ה רבי יהודה — גיטין ח, א: "שאל רבינו פטר". — ובוה מרמוז הענין

ד"טרף (לביתה)", בירור והפיכת "פטר" דלעו"ז ל"רבינו פטר".

(59 = ירושלים. — עיר הבירה דקדושה.

(60 פיסקא זו — שבה מבאר רבינו הרמזים בשמות הוריו של אדה"ז — שכתב רבינו

ברוך⁶¹ ראש ומקור כ"ב⁶², ורבקה⁶³ של ג"ג ושל ד"ד⁶⁴ [תו"א⁶⁵].
 בית האסורים דוקא יוסף המובחר שבבני יעקב⁶⁶. אברהם ישב
 בכותא בביהא"ס⁶⁷ (ב"ב⁶⁸). וכן רע"ק⁶⁹, שכולהו אליבא דרע"ק (70),
 ישב בביהא"ס⁷¹. וכן רשב"י, מקור פני' התורה, במערה⁷², שהוא דוגמת
 ביהא"ס⁷³.
 — גלות הוא ע"ד ביהא"ס. עיין תו"א בחודש הג' ⁷⁴? — עבור.

כאן, בהמשך להביאור בפ"ב [אף שלכאורה צ"ל מקומה לאחרי ביאור שמו של אדה"ז], יש
 לומר, שבאה בהמשך ל"מנגד) ירוש' דקדושה", היינו, שאדה"ז הוא "פטר" דקדושה, להיותו
 "בן ברוך ורבקה", בנם הבכור (פטר רחם) של ברוך ורבקה, ששניהם מורים על דרגות נעלות,
 כדלקמן בפנים (ויש לומר, שבזה מודגש גם כחו של אדה"ז לפעול הבירור דפטר דלעו"ז).

(61) אביו של רבינו הזקן, בעל הגאולה.
 (62) "ברוך ר"ת ראש ומקור כל ברכה" (פרדס ערך ברוך — הובא בלקו"ת תזריע כב, ג).
 (63) אמו של רבינו הזקן, בעל הגאולה.
 (64) לשון המשנה (עירובין רפ"ב) — "שתי רבקות של שלש שלש בקר .. של ארבע
 ארבע".

(65) תולדות יח, א. ושם*: "שלש שלש בקר .. פני ארי' .. פני שור כו' .. ארבע ארבע
 שהוא (גם) בחי' פני אדם שבחיות המרכבה, שהן ד' בחי' חגת"מ. ועד"ז ארז"ל האבות הן הן
 המרכבה שהן בחי' חגת"ו ודוד הוא רגלא רביעאה".

(66) ישב בבית האסורים (וישב לט, כ).
 (67) = בבית האסורים.
 (68) צא, א. ושם: "עשר שנים נחבש אברהם אבינו, שלש כותא ושבע בקרדו" (מקומות
 הן" — פרש"י (ולהעיר מסיום דברי רש"י: "וכל זה להודיע חיבתו של אברהם אבינו")).
 (69) = רבי עקיבא.
 (70) סנהדרין פו, רע"א.
 (71) ברכות סא, ב.
 (72) שבת לג, ב.

(73) כוונת רבינו לבאר בזה גם ישיבתו של אדה"ז בבית האסורים — כמו רשב"י, מקור
 פנימיות התורה (וכן אדה"ז, מקור תורת חסידות חב"ד), וכן רע"ק, ש"כולהו" "ממה שלמדו
 מרע"ק אמרו" (פרש"י סנהדרין שם), מקור דתושבע"פ. וגם אברהם — שבו התחיל "שני
 אלפים תורה" (ע"ז ט, א), וכן יוסף — "אלה תולדות יעקב (שענינו תורה) יוסף", "כל מה
 שלמד משם ועבר מסר לו" (פרש"י וישב לו, ג) — משום שדוקא המובחר ביכלתו לירד למטה
 (כנ"ל שדוקא החכם ביותר יכול להמשיך למטה), ולפעול בירור המטה.
 (74) ר"פ יתרו, ד"ה בחודש השלישי.

ככוונת רבינו בהציון לתו"א ד"ה בחודש הג', ובהסימן שאלה — אולי יש לומר:
 השייכות דגלות לעבור (שעל ידה באה הלידה) — נתבארה בתו"א ר"פ וארא: "הגלות
 נמשל לעבור, וגאולת ימי המשיח .. נמשל ללידה .. וכן בגאולת מצרים המשיל בנבואת

(* ואולי הכוונה גם להמבואר שם שרבקה ענינה בירור והעלאת נה"ב — שבזה מודגשת
 השייכות להבירור דפ"ב, תוקף הלעו"ו).

בעת העבור. כאשה עוברת⁷⁵. כי חלה גם ילדה⁷⁶ ציון (77). ובמו"ק (78) אין לך יושב בביהא"ס יותר מזה.

פטר⁷⁹ רחם, יצא ראשון⁸⁰. באוה"ת⁸¹ החלוק בין בכורה לכהונה.

יחזקאל כל הענין לולד ביום הלידה" (וראה גם הוספות לתו"א ר"פ שמות), ודוגמתו בנדור"ד, שע"י המאסר ניתוסף עליו גדול יותר (כבהערה הבאה).

אבל, ענין זה שדוקא המובחר יורד למטה משום שבכחו לפעול בירור המטה — מרומא בתו"א ד"ה בחודש השלישי, ששם (סז, סע"א) מבואר ש"התורה נק' עוז שהיא הנותנת כח ועוז לנפש האלקית להתגבר על חומריות הגוף ונה"ב וגסותן לצאת ממסגר אסיר כו", ודוגמתו בנדור"ד, שבכח מקור התורה דוקא נעשית הירידה לביהא"ס כדי לפעול בירור הלעו"ז. (75) ראה ברכות כט, ב: "בכל פרשת העבור .. אפי' בשעה שאתה מתמלא עליהם עברה כאשה עוברת כו".

(76) אולי כוונת רבינו לומר שנוסף לכך שהירידה למטה (בגלות ועבור) כשלעצמה מורה על מעלת הדבר שדוקא הוא יכול לירד למטה, הרי, ע"י הירידה למטה נעשה עליו גדול יותר (ע"ד הנ"ל הערה 30) — לידה חדשה, כידוע (סה"ש תורת שלום ס"ע 112 ואילך) שלאחרי המאסר בפט"ב התחיל עיקר הענין דיפוצו מעינותיך חוצה (ועד"ז אצל רשב"י — שע"י צער המערה ניתוסף בתורתו עליו שלא בערך (ראה שבת שם. תניא אגה"ק סכ"ו)). (77) ישע"י סו, ח.

(78) יד, סע"א. ושם (ובפרש"י): "קטן הנולד במועד (ולו שערות גדולים) מותר לגלח במועד (שער ראשו המצער) שאין לך בית האסורין גדול מזה (ממע"י אמו שהי' שם ואנוס הוא)".

(79) כלומר: בלידה (שלאחרי העבור) גופא יש מעלה יתירה בפטר רחם*. — ולהעיר מאוה"ת בא ע' שמ: "עיקר פי' פטר .. כי הגלות .. נקרא עיבור .. והגאולה נק' לידה, וזהו"ע פטר".

(80) אולי כוונת רבינו לרמז להכירור ד"עשו" שיצא ראשון (יצא דייקא, אף שנוצר אחרון — פרש"י תולדות כה, כו), "פטר" דלעו"ז, ע"י פטר דקדושה (אדה"ז).

(81) ויחי שם, ב (ושם): "הבכורה הוא לבד העבודה שבבכורות שזהו ענין הכהונה כי אם בכורה ממש, והיינו ליטול פי' שנים**", ושם, שהעבודה שרשה בבינה, ו"ליטול פי' שנים (בכורה) שרשו מאבא", עיי"ש).

(* ענינו — ראה ספר הליקוטאים (דא"ח להצ"צ) ערך בכור ס"ג (ע' שי ואילך). וש"נ.
 (** וי"ל שבזה מרומא העילוי שנעשה ע"י בירור הלעו"ז — שיעקב יורש גם חלקו של עשו.
 פי' שנים (ראה סה"מ תרכ"ו (הוצאת תשמ"ט) ע' רצ).

חנוכה, ש"ת

ג' מיני נר: כי אתה נרי ה'¹, נר ה' נשמת אדם², כי נר מצוה³. אלקות⁴, נשמות⁵, והמחברם — ל' צוותא⁶ — אחרי שהנשמות נפרדו — עשית מצות⁷ בעולמות דוקא. ירידה⁸ צורך עלי' לאשתאבא בגופא דמלכא⁹. וכמשל¹⁰ חכם גדול המצוה לשפל אנשים כו' שעיי"ז גופא נעשה למציאות כו'¹¹.

ג' מצות בנר: נרות ביהמ"ק, נר שבת, נר חנוכה.

מנורה — תורה, וכרמז רז"ל¹² הרוצה להחכים כו' וסי' מנורה — ששה קנים מקבלים מנר האמצעי, ש"ס משנה ותושב"כ (תו"א¹³) — יעוין ג"כ רשימה דמנורה¹⁴ — נר שבת, שבת העלאת העולמות¹⁵ תפלה,

(1) שמואל"ב כב, כט.

(2) משלי כ, כז.

(3) שם ו, כג.

(4) הא' — "כי אתה נרי ה'".

(5) הב' — "נר ה' נשמת אדם".

(6) ראה לקו"ת בחוקתי מה, ג. מז, ב. ובכ"מ.

(7) הג' — "נר מצוה".

(8) כלומר, זה שהנשמות נפרדו מאלקות וירדו לעולמות (שאו זקוקים הם להחיבור שע"י

המצוות), ה"ז ירידה צורך עלי', לאשתאבא בגופא דמלכא.

(9) זח"א ריו, ב.

(10) ראה "התמים" ח"א ע' כה ואילך. ד"ה רבי אומר ה'ש"ת (סה"מ ה'ש"ת ע' 72 ואילך).

ובכ"מ.

(11) משל זה מובא בדרך כלל בנוגע להענין דצוותא וחיבור, אבל כאן מביאו רבינו בנוגע

להעלי' לאשתאבא בגופא דמלכא, היינו, שמשל זה מבאר (גם) העילוי שנעשה ע"י המצוות

לגבי מעמד ומצב הנשמות כפי שהן למעלה (קודם שנפרדו) — שהנשמות מצד עצמם (גם

כמו שהם למעלה) אינם תופסים מקום ובמילא אינם "מציאות" לגבי הקב"ה, וע"י הציווי

(שנצטוו בירידתם למטה דוקא) נעשים למציאות. — ולכן מדגיש רבינו בהמשל "שעיי"ז גופא

נעשה למציאות", ולא את היחס והחיבור דהמצוה להמצוה.

(12) ב"ב כה, ב: "הרוצה שיחכים ידרים .. וסימנך .. מנורה בדרום", שבזה נרמז השייכות

דמנורה לתורה (וראה גם חדא"ג מהרש"א שם).

(13) ויקהל פת, סע"ב ואילך: "ששה קנים היוצאים מן קנה האמצעי הם שיתא סדרי משנה

שמקבלים מקנה האמצעי שהוא בחי' תושב"כ, שהרי למדין הכל מן המקרא .. נמצא

התושבע"פ יוצאת ונמשכת מבחי' תושב"כ, כמו שששת הקנים יוצאים מן המנורה".

(14) כלומר, לעיין ברשימת רבינו בענין מנורה.

(15) ראה לקו"ת בהר מא, א. ובכ"מ.

וכמו שתפלה שבכ"י¹⁶ הארת השבת שבכ"י¹⁵. נר חנוכה, מצות, ולכן סיבתם מנורת ביהמ"ק, כמו שהמצות אנו יודעים מהתורה. אלא שאסור להשתמש לאורם¹⁷, כי טעמי מצות לא נתגלו¹⁸, משא"כ תורה בהשגה דוקא.

נרות ביהמ"ק, בזכר — אף שבדיעבד אולי גם בנשים כשרה, דלא אימעוט בקדושין לו¹⁹. — דנשים פטורות מת"ת²⁰. נר שבת, עיקרה ניתנה לנשים — שבת לב, רש"י ד"ה הריני "נשים נצטוו על כך כו", וביד ה' שבת ה' ג'²¹ "ונשים מצוות על דבר זה יותר מן האנשים כו", ועייג"כ שו"ע או"ח רס"ג²² — דנשים חייבות בתפלה (ברכות כ:), משא"כ באנשים אפשר צד פטור אם תורתו אומנתו שפטור מן התפלה (שבת יא.)²³.

ויש להמתיק יותר²⁴, דמצות נר שבת הוא "בכלל עונג שבת" (יד שבת ה' א'²⁵), והנה הא דאין תורתו אומנתו ועוסק באומנות הוא משום דכתיב²⁶ ואספת דגנך כו' הנהג בהם מנהג ד"א²⁷ (ברכות לה:), משא"כ לע"ל שועמדו זרים כו'²⁸ מלאכתך נעשית ע"י אחרים, ובנ"י יעסקו בתומ"צ, וכמוש"כ באריכות יד תשובה ט' ומלכים י"ב²⁹. וגם שבת הוא מעין דיום שכולו שבת ומנוחה (סוף תמיד) — [להעיר מהא דבשבת אין

(16) = שבכל יום.

(17) רמב"ם ה' חנוכה פ"ד ה"ו. טוש"ע או"ח ר"ס תרעג.

(18) ראה מו"נ ח"ג פכ"ו. תניא אגה"ק סי"ט (קכח, א). ובכ"מ.

(19) שם נימנו כו"כ ענינים ב(שייכות ל)עבודה בביהמ"ק ש"נוהגים באנשים ולא בנשים",

ולא נזכר הדלקת הנרות.

(20) קידושין כט, ב. — וכיון שפטורות מתלמוד תורה, אינם מדליקות נרות ביהמ"ק שרומז

על תורה.

(21) רמב"ם הלכות שבת פ"ה ה"ג.

(22) ושם (ובשו"ע אדה"ז): "אחד האנשים ואחד הנשים חייבים להיות בבתיהם נר דלוק

בשבת .. (אלא ש)הנשים מוזהרות בו יותר כו'".

ועל זה כותב רבינו "ועייג"כ" — כי בשו"ע נאמר רק ש"הנשים מוזהרות בו יותר", ולא

בכרמב"ם ש"מצוות .. יותר", ועאכו"כ לא כברש"י שנזכיר רק ש"נשים נצטוו".

(23) וכיון שנשים חייבות בתפלה יותר מאנשים שבהם אפשר צד פטור, לכן, עיקר החיוב

בנר שבת, הרומז על תפלה, הוא בנשים.

(24) שעיקר החיוב דנר שבת הוא בנשים בגלל שייכותן לתפלה יותר מאנשים שבהם אפשר

צד פטור אם תורתו אומנתו.

(25) רמב"ם ה' שבת פ"ה ה"א.

(26) עקב יא, יד.

(27) = דרך ארץ.

(28) ישע"י סא, ה.

(29) רמב"ם ה' תשובה פ"ט (ה"ב) וה' מלכים פ"ב (ה"ד-ה).

י"ח³⁰ מפני כבוד השבת, שו"ע או"ח רס"ח ס"ב בנ"כ³¹], ובירוש' שבת ט"ו ג'³² לא ניתנו שבתות כו' אלא לעסוק בתורה. ועייג"כ שו"ע או"ח סו"ס ר"צ³³. — [ושם דת"ח³⁴ מרבים קצת באכו"ש, והוא ע"ד עשית מצות — עונג שבת, יד ל' ז'³⁵ — שגם תורתן אומנתן מפסיקין, וכמ"ש ירוש' שבת א' ב'³⁶ ולא מודי רשב"י שמפסיקין לעשות סוכה כו'] — ולכן עיקר החיוב דנר שבת, הרומז על תפלה, בנשים³⁷.

נ"ח³⁸, אחד אנשים ואחד נשים (שבת כג.) [בש"ס הטעם שאף הן היו באותו הנס. וכ"ה לענין מגילה במגילה ד' ושם בתוד"ה שאף, שנשים טפלות³⁹ — בנס — ובהג"מ מגילה א' א'⁴⁰ דנשים פטורים ממקרא — לכמה פוסקים — ורק חייבים בשמיעה. וצ"ע⁴¹ דלכאורה פשוט דאין

(30) י"ח ברכות בתפלת העמידה. — כוונת רבינו בהערה זו ("ולהעיר כו") שבשבת אין אומרים י"ח ברכות, היא (לכאורה) בשתיים: (א) שלילת העסק והשייכות לעניני חול הכלולים בברכות אמצעיות של חול שהם צרכי האדם, ובמילא, העסק בתורה, (ב) מיעוט בתפלה (שעיקרה תפלת העמידה) — ז' ברכות (במקום י"ח ברכות), ובמילא, הוספה יתירה בתורה.

(31) בשו"ע שם: "אם טעה והתפלל תפלת חול גומר אותה ברכה שנזכר בה שטעה ומתחיל של שבת". ובנ"כ (ט"ז ומג"א (הובא בשו"ע אדה"ז שם — מברכות כא, סע"א)): "רבדין הוא דבעי לצלו י"ח בשבת (אפילו במוסף), אלא משום כבוד שבת לא אטרחהו רבנן".

(32) ירושלמי שבת פט"ו ה"ג.

(33) ושם: "אחר סעודת שבת קובעים מדרש לקרות בנביאים ולדרוש בדברי אגדה .. ופועלים ובעלי בתים שאינן עוסקים בתורה כל ימי שבוע יעסקו יותר בתורה כו" (ובשו"ע אדה"ז שם: "לא ניתנו שבתות ויו"ט לישראל אלא כדי לעסוק בהם בתורה, שכל ימות החול הם טרודים במלאכתם ואין להם פנאי לעסוק בה בקביעות, ובשבת הם פנויים ממלאכה ויכולים לעסוק בה כראוי, לפיכך פועלים כו").

(34) תלמידי חכמים דוקא, "העוסקים בתורה כל ימי השבוע .. ימשיכו יותר בעונג אכילה ושתי' קצת, שהרי מתענגים בלמודם כל ימי השבוע".

(35) רמב"ם (הלכות שבת) פ"ל ה"ז. ושם: "איזהו עונג .. לתקן תבשיל שחן ביותר ומשקה מבושם", היינו, שהריבוי ("ת"ח מרבים כו") הוא גדר בהמצוה (נוסף לכך ש"כל המרבה .. בתיקון מאכלים רבים וטובים הרי זה משובח").

(36) ירושלמי שבת פ"א ה"ב.

(37) כלומר: בשבת (שאינן עוסקים באומנות רק בתורה, כמו לע"ל) כל ישראל — האנשים — הם בגדר תורתן אומנתן שפטור מן התפלה (משא"כ נשים שפטורות מת"ת), ולכן יש להם צד פטור מנר שבת שרומז על תפלה, אבל, כיון שתלמידי חכמים מרבים קצת במצות עונג שבת באכו"ש (ובמילא אין זה באופן שתורתם אומנתם לגמרי), לכן גם הם בחיוב נר שבת שרומז על תפלה. ומה גם שנר שבת הוא בכלל מצות עונג שבת, וגם תורתן אומנתן מפסיקין לעשיית מצות. אלא שעיקר החיוב בנר שבת הרומז לתפלה הוא בנשים.

(38) = נר חנוכה.

(39) "דלשון שאף הן משמע שהן טפלות".

(40) הגהות מיימוניות לרמב"ם הלכות מגילה פ"א ה"א.

(41) כוונת רבינו בהצ"ע — שיש לעיין בהאמור שהנשים טפלות, משום שלדינא שוים הם, שהרי החילוק לדינא (לכמה דעות) בפורים שנשים פטורים ממקרא מגילה וחייבים רק בשמיעה, אינו שייך בנר חנוכה, שגם אשה ודאי מדליקה ומוציאה אחרים י"ח.

כחלוק זה בנ"ח, כיון דאמר בשבת — שם — בפשיטות אשה ודאי מדליקה, והוא גם להוציא אחרים, ודומיא דחש"ו⁴², וכדלקמן אר"ז⁴³ כו' בתר דנסיבי איתתא כו'. עוד יש לחלק בין חנוכה ופורים, וכ"מ קצת מחלוק ל' רש"י⁴⁴, דבפורים רק טפלות בנס וכפירש"י, משא"כ בחנוכה פרטים בנס רק בהן דגזרו על בנותיהן, וכדפי' רש"י⁴⁵ ויד חנוכה ג' א'⁴⁶. והא דגם בחנוכה אמר אף הן כו' הוא משיגרת לישני' דפורים. וצל"ע בל' התוס' במגילה⁴⁷] וכמו עשית מצות⁴⁸ ששניהם שייכים.

נ"ח — תורה⁴⁹

בתחילה נרות דביהמ"ק — דאורייתא⁵⁰ — בקדושה. אח"כ — מצוה דרבנן — נר שבת — בבית ישראלי, שיהי' שלום בית⁵¹, מחבר הפכים גו"ר⁵². לאחר זמן — נ"ח — להאיר בחוץ וברה"ר ג'כ"ס⁵³.

(42) שבת שם (לפנ"ז): "הדליקה חרש שוטה וקטן לא עשה ולא כלום", "עד שידליקנו מי שהוא חייב בהדלקה" (רמב"ם הל' חנוכה פ"ד ה"ט) — שהמדובר הוא להוציא אחרים.

(43) "א"ר זירא מריש כי הוינא בי רב משתתפנא בפריטי בהדי אושפיזא, בתר דנסיבי איתתא (ופעמים שהייתי אכסנאי ללמוד תורה — פרש"י) אמינא השתא ודאי לא צריכנא, דקא מדליקי עלי (בשבילי) בגו ביתאי (בביתי)" — שמזה מוכח ש"אשה ודאי מדליקה" הוא גם להוציא אחרים.

(44) בנוגע לחנוכה — לשון רש"י (שבת שם) הוא: "היו באותו הנס, שגזרו יוונים על כל הבתולות הנשואות להיבעל לטפסר תחלה, ועל ידי אשה נעשה הנס", ובנוגע לפורים — לשון רש"י (מגילה שם) הוא: "שאף הן היו באותו הנס, שאף על הנשים גזר המן להשמיד להרוג ולאבד מנער ועד זקן טף ונשים". — ולהעיר, שהשינוי הוא גם בהעתקת לשון הגמרא בהד"ה, שבפורים מעתיק גם התיבות "שאף הן" (וכופל בפירושו: שאף על הנשים), ובחנוכה משמיט התיבות "שאף הן", ומעתיק רק "היו באותו הנס".

(45) שבת שם (נעתק בהערה הקודמת).

(46) רמב"ם הל' חנוכה פ"ג ה"א. ושם: "ופשטו ידם .. בבנותיהם".

(47) בנוגע לפורים — "שאף הן היו בספק דלהשמיד ולהרוג", "וכן בחנוכה הגזירה היתה מאד עליהן", היינו, שגם לשיטת התוס' שנשים טפלות בנס, מדגיש בחנוכה ש"הגזירה היתה מאד עליהן".

(48) כמבואר בהתחלת הענין שנר חנוכה הוא כנגד מצוות.

(49) כאן מוסיף רבינו ענין וביאור בפ"ע — שנר חנוכה ענינו תורה (ראה תו"א מקץ מב, ג ואילך. סה"מ תרנ"ט ע' קסג-ד. תרע"ט ע' קמח. תש"ד ע' 109), ונרות דביהמ"ק ונר שבת — מצוות.

(50) כלומר, מצוה דאורייתא.

(51) ראה שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס רסג (וראה לקו"ש חט"ו ע' 374).

(52) = גשמיות ורוחניות. כלומר, הפעולה דנר שבת היא (לא כמו הנרות שבמקדש, קדושה ממש, אלא) בבית ישראלי, בית שיש בו גם עניני חול, גשמיות כפשוטה, לעשותו בית ישראלי, ע"י חיבור הגשמיות עם הרוחניות, חיבור הפכים, שזהו"ע השלום.

(53) ראה דרושים שבהערה 49, שהכח דנר חנוכה להאיר בחוץ וברה"ר הוא מפני שנ"ח הוא המשכת התורה.